

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΘΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΤΙΚΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ,"

ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ταχυτικοί συντάκτες: Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟ-
ΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διαχειριστής: Η ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ,"

Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει
να διευθύνονται:

«ΕΤΑΙΡΙΑΝ «ΤΥΠΟΣ» Σοφοκλέους 3, ΑΘΗΝΑΣ»

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Γιά την Ελλάδα δρ. 20 το χρόνο.
» 10 το εξάμηνο.
» 5 το τρίμηνο.Γιά την Αγγλία και Αίγυπτο £ 1 το χρόνο
£ 0,10 το εξάμηνοΓιά την Αμερική \$ 5 το χρόνο
\$ 3 το εξάμηνο

Και γιά τα άλλα μέρη ανάλογα

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΜΙΑ παρέα από τρείς τέσσερις πολίτες συνταγμα-
τους είχανε ξελαρυγγιστεί κυριολεκτικά, φω-
νίζοντας μια απ' αυτές τις μέρες, καταμεσίμερα και
καταμεσής στο δρόμο. Έλικά! ή Άγκυρα!
— Δέ θυμούνταιε καλά καλά. Το ξελαρυγγισμά τους
ειταν τόσο βοερό και το ιδρωμά τους τόσο αξιοσημ-
νητο, ώστε κάποιος ξένος που είχε σταθεί και τους
κοίταζε με περιέργεια, είχε την απόλυτη να ρωτή-
σει κάποιον άγνωστό του διαβάτη:

— Μά γιατί φωνάζουν (ας είναι μεταχει-
ρίστηκε κάποιο άλλο ρήμα που τ'ακούει περισσότερο
στά υπομονητικώτερη τετραπόδα). Έτσι αυτοί οι χρι-
στιανοί;

— Έκδηλώνουν το φρόνημά τους! του αποκρίθη-
κε σοβαρά ο διαβάτης.

— Περιέργο! Κ' εγώ θαρρούσα πως έκαναν κά-
ποιο βαρύ έγκλημα και τους τόβαλαν αυτό γιά ποιή!
... μουμούρισε με λύπηση και ξακολούθησε το δρό-
μο του.

ΑΠ' αὐτό παίρνουμε το θάρρος να παρατηρήσου-
με, με ὅλη τὴν απαιτούμενη εὐλάβεια, σὲς διὰ
ἀντιμαχόμενες κομματικές μερίδες, πὼς θάταν φρο-
νημώτερο νὰφίσουν καταμέρους τὲς κραυγὲς καὶ τὲς λο-
γῆς προκλητικές ἐπίδειξεις καὶ νὰ περιμένουν νὰ ἐκ-
δηλώσουν μεθ'ἑαυτοῦ, σοβαρὰ καὶ βουδὰ, τὸ φρόνημά
τους στοὺς τόπους τῆς ἐκλογῆς. Μὲ τὸ νὰ φωνάζεις,
ἀν κερδίζεις τίποτε. Τὸ λαρόγγι σου μονάχα χαλῆς
καὶ μοῦ ξερεθίζεις καὶ μένα τὰ νεῦρα. Ἄν τύχει μάλι-
στα καὶ πάραυτα νευρικός, μ' ἀναγκάζεις νὰ σημά-
σω καὶ τὸ ραβδί μου καὶ νὰ σοῦ τὸ φέρω κατακέφα-

λα. Τὸ ἀποτέλεσμα δὲ θὰν τὸ φέρουν οἱ κραυγῆς, οὔ-
τε οἱ καυγάδες θὰν τὸ φέρουν τὰ ψηφοδέλτια. Οὔτε
θὰ γίνει ἡ ἐκλογὴ στοὺς δρόμους μὲ φωνὲς καὶ μὲ
μαγκοῦρες. Ἄς τὸ νιώσουν καλά αὐτὸ οἱ ἀνυπόμονοι
«συμπολίτες» καὶ ἄς μᾶς ἀφίσουν ἐπιτέλους ἡσυχους.
Θὰ κερδίσουν ἔτσι, μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, ἂν ὄχι ἄλλο,
τὴν... ἀκραιωμένη τουλάχιστο τοῦ κορμιοῦ τους—
ποὺ κάτω πᾶει νὰ πῇ καὶ αὐτό.

ΕΙΔΑΜΕ τὸ «Σαμπῶν» τοῦ Μπερσῶν τὲς προ-
ῆλλες στὸ θέατρο καὶ χειροκροτήσαμε μὲ ὅλη
τὴν καρδιά μας τὸν ἄξιο ἠθοποιὸ Βεάκη γιὰ τὴ μεγά-
λη σκηνικὴ ἐπιτυχία του. Χειροκροτήσαμε ἀκόμα καὶ
τὸν κ. Θεοδωρίδη, ποὺ ἀνεβάζοντας ἔργα ὁπωσδήποτε
σοβαρὰ στὰ «Διονύσια» μᾶς σώζει ἀπὸ τὴν ἐπιθεω-
ρησιακὴ σάχλα καὶ ξεντροπιᾶζει καὶ τὴν πρωτεύουσα
ποὺ πάει, θεατρικῶς, νὰ καταντήσῃ ἓνα ἀπέραντο
καφέ - σαντάν.

ΚΑΙ οἱ «Πέρες» τοῦ Αἰσχύλου ἐλπίζουμε νὰ παι-
ντοῦν σὲ κανένα θέατρο γιὰ νὰν τοὺς δοῦν καὶ
ὅσοι δὲν εὐτυχήσανε νᾶναι δῆμαρχοι ἢ τ'ορέδρῳ κοι-
νότητος ἢ τουλάχιστο νᾶχουν κανένα μπάρμπα, ὅχι
πᾶ σὲν Κορώνη, παρὰ σὲ κανένα Ὑπουργεῖο. Ἡ
ἀρχαία τραγωδία, λένε, παίγνιξε ἀρκετὰ καλά. Ἀξί-
ζει λοιπὸν νὰν τὴ δεῖ καὶ ὁ κόσμος ποὺ διαψέει γιὰ θέ-
ατρο σοβαρὸ.

ΕΙΡΗΝΗ

Στὸ χωριό. Μεσημέρι. Ὁ ἥλιος σέρνοντας μὲ κό-
πο τὸ φωτεινὸ ἄρμα του, εἶχε φτάσει κατ'ἄετος στὸ
ψηλότερο μέρος τοῦ οὐράνιου γαλανοῦ θόλου, καὶ ἀπὸ
κεῖθε πάνου, μὲ τὸ τρομερὸ του βλέμμα ποὺ φωτιᾶς
σκορποῦσε, κοίταζε μὲ θυμὸ κάτω τὴ γῆς, σὰ νὰ τοῦ
κακοφανότανε ποὺ γιὰ χατήρι τῆς ἔκανε τόσον κό-
πο, ἢ ποὺ εἶτανε αὐτὴ τόσο μικρὴ, ὥστε νὰ μὴν μπο-
ρεῖ νὰγκαλιᾶσει ὅλη του τὴ ζωὴ καὶ ὅλο τὸ φῶς ποὺ
σκορποῦσε, παρὰ τὸ ἄφινε καὶ τ'ἤγινε χαμένο στὸ κε-
νὸ τοῦ ἀπειρου διάστημα. Μονάχα τὰ τζιτζίκια, σὰν
περιφρονητάδες Γῆς καὶ Ἥλιου, διαλαλούσανε τὴν
ἀδιαφορία τους. Καὶ μέσα - μέσα, κάποια πνοή, ξε-
φεύγοντας ἀπὸ τ' ἄσκι τοῦ Αἰόλου, περνοῦσε πάνω
ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς, σιγοκουνοῦσε τὰ φύλλα,
σήκωνε ἀπὸ χάμω λίγη σκόνη καὶ διάβαινε γρήγορα
γρήγορα, σὰ νὰ ζεματιζότανε. Στὰ σπῆτια οἱ ἀνθρώ-
ποι χαυνωμένοι πέφτανε στὴν ἀγκαλιά τοῦ ὕπνου, ἢ
σιγοκουθεντιᾶζανε μισονυσταγμένοι.

Ξάφνου ἡ ἡσυχία ἔφυγε, καὶ ἄφισε τὸν τόπο τῆς σὲ
κάτι δαίμονισμένες κωδωνοκρουσιές. Ντάν, ντάν,
ντάν! χαρωπὰ χτυποῦσαν οἱ καμπάνες, σὰ νὰγωνι-
ζόντανε τὴ χαρὰ ποὺ κλειούσανε στὸν κόρφο τους νὰ
τὴ μεταδώσουνε σὲ κάθε γωνιὰ τοῦ χωριοῦ. Καὶ τὸ
πέτυχαν. Σὲ λίγα ὁ ἄέρας, πιστὸς τοὺς δούλος, ἔ-
φερνε παντοῦ ὅπου βρισκόντανε τῆς κυρᾶς τοῦ τῆς
προσταγῆς, καὶ ὅλο τὸ χωριὸ γέμισε ἀπὸ τὲς καμπανές,
Οἱ ἀνθρώποι σηκώθηκανε τρέχοντας τὰ μάτια τους,

κι ἄλλοι χύνοντας νερό στο κεφάλι τους γιά νά ξυπνήσουν.

— Τί τρέχει ;

— Ποιός ξαίρει !...

Στους δρόμους φαινότανε πρόσωπα ἀνήσυχα καί νυσταγμένα. Οἱ ἄντρες τρέχανε, οἱ γυναῖκες βγήκανε στίς αὐλές τους καί τὰ παιδάκια, μ' ὅλες τίς φωνές τῶν μαννάδων τους, ἀκολουθοῦσανε τρέχοντας τοὺς μεγάλους. "Ὅλο τὸ χωριό σηκώθηκε στοὺς ποδιάρη.

— Μωρὲ τί γίνεται ;

— Μὰ δά ξαίρω ;...

— Μὴν εἶναι καμιά πυρκαγιά ;

— Μπα, Θεὸς φυλάξοι, δὲν πιστεύω.

— Μὰ τ' εἶναι λοιπόν ;

— Ποιός ξαίρει....

Φτάσανε στὴν ἐκκλησιά. "Ὅλοι ἐκεῖ εἴτανε μαζεμμένοι.

— Μωρὲ τί γίνεται ;

— Ποιός ξαίρει.

— Τώρα θὰ μᾶς ποῦνε.

Οἱ καμπάνες πάψανε. Ἀνάσαι !....

Ἐνας δραγάτης ἀνέβηκε στοὺς ψηλότερο μέρος γιά νὰ κοῦνε ὅλοι, καί φώναξε δυνατὰ καί σοβαρά :

« Ἀκούστε χωριανοί ! Κατὰ διαταγὴ τοῦ κυρίου προέδρου σᾶς ἀνγγέλλω τὴν χαροποιὰν εἰδήσιν, ὅτι ὑπογράφθηκε ἡ συνθήκη τῆς εἰρήνης μετὰ πλὴρην ἱκανοποίησιν τῶν ἐθνικῶν ὀνειράτων μας καί ὅτι τ' ἀτόγισμα στίς τέσσαρες θὰ κάμουμε δοξολογία στοὺς Θεὸ καί θὰ κλείσουνε οὕτω τὰ μαγαζὰ κ' οἱ καφενέδες, κ' ἐμεῖς θὰ μαζωχτοῦμε καί θὰ γλεντήσουμε ἐπὶ τριμέρον».

Ἔτσι εἶπε ὁ δραγάτης, κ' οἱ ἄλλοι μείνανε γιά μιὰ στιγμή δίχως νὰ λένε τίποτα. Θὰ νόμιζες πὼς ἡ ἐντύπωση ἡ ξαφνικὰ τοὺς εἶχε βουλώσει τὸ στόμα. Μὰ τὸ στιγμαῖο αὐτὸ πέρασε καί σὰν τὸν κύμα ποῦ στο γιὰλὸ φαίνεται νὰ ποταρριέται μέσα, βαθεῖα, καί κά νει μιὰ φαινομενική, παροδική γαλήνη, γιά νὰ ρτρεῖ ἔπειτα καί με πιότερη ὀρμή νὰ ξεσπάσει, ἔτσι κ' ἡ ἐκδήλωση τῆς λατῆς ἐντύπωσης ἔξεσπασε σ' ἕνα σωρὸ λόγια καί κινήσεις. Σὲ ὅλον τὰ πρόσωπα ἔλαμψε ἡ χαρὰ ξαφνικά. Περικυκλώσανε λοιπὸν ὅλοι τὸν δραγάτη καί ἀρχίσανε νὰ τοῦ ζητᾶνε λεπτομέρειες. Ἐκεῖνος λίγο φαντασμένος — με ὕφος μεγαλόπρεπο, κορδωμένος, ἀπαντοῦσε σὲ ὅσους μπορούσε πιότερο.

— Καὶ πότε ἦρτε τὸ τηλεγράφημα ;

— Τώρα, δε, τοῦφερα.

— Εἶναι ἐπίσημο ;

— Βέβαια, ἀπὸ τὸ Νομάρχη.

— Τὴ Θεοῦ τὴν πῆραμε ;

— Ἀ, βέβαια πὼς τὴν πῆραμε. Σὰ θέλανε ἄς μὴ μᾶς τὴ δῖνανε.

Γελάσανε..

— Τὴ Μικρασία ;

— Καλά, οὔτε κουδέντω νὰ γένεται.

— Τὰ Δωδεκάνησα ;

— Μωρὲ οὐλα σᾶς λέω, οὐλο τὸν κόσμον, φώναξε χοροπηδώντας.

— Οὐλο τὸν κόσμον !... εἴτανε οἱ ἄλλοι μηχανικά.

— Βαράτε μωρὲ τίς καμπάνες....

Τὰ παιδιά παρατρέξανε ποῖο θὰ πρωταρπάξει τὸ γλωσσίδι.

Οἱ καμπάνες χτυπήσανε δυνατὰ, καί ὁ ἦχος τους ποῦ ὀρηγτικός γιόμισε τὸν ἀέρα φαινότανε σὰ νὰ φώναζε :

εἰ—ρή—νη, εἰ—ρή—νη, εἰ—ρή—νη.

"Ὅσα παιδιά δὲν προφτάσανε ν' ἀρπαχτοῦνε ἀπὸ τὴν καμπάνα, ἐνθουσιασμένα καί ζῆτα, δίχως νὰ ξαίρουνε τὸ γιὰτί, τρέξανε ἀπὸ κεῖ σὲ ὅλες τίς γωνιές τοῦ χωριοῦ, διαλαλώντας τὴν εἰρήνη. Ἔτσι τὸ χαροποιὸ ἀγγελμα σπάρθηκε στοὺς λεφτοὺς σὲ ὅλο τὸ χωριό. Ἦρθε καί ὁ πρόεδρος, — ἕνας μεσόκοπος ἄντρας παχὺς καί ψηλός, ὁ πρῶτος νοικοκύρης τοῦ χωριοῦ, — μαζὶ μετὰ τὸν πατᾶ, ἕναν κοντόχοντρο, κατὰκόκκινο πατᾶ.

— Λοιπὸν, τὰ μάθατε, παιδιά ;

— Ναί, κύρ πρόεδρε.

— Νᾶχει δόξα ὁ Θεὸς ποῦ πῆραμε τόσα μέρη !

— Καί ποῦ τελειώσαμε μάλιστα, κύρ πρόεδρε, φώναξε κάποιος.

Ὁ πρόεδρος ξερόδωξε κ' εἶπε :

— Βέβαια, καὶ αὐτό....

— Ὁ Θεὸς εἶναι βοηθός μας, λέει ὁ παπᾶς.

— Ἀ, βέβαια. Ἐμᾶς τοὺς Ἕλληνες μᾶς ἀγαπᾷ ὁ Θεός, λέει ὁ πρόεδρος καμαρωτᾶ.

— Μὰ δὲ φανερώθηκε ὁ Ἀἰ Δημήτριος ὁλοζώντανος διὰν πῆραμε τὴ Σαλονίκη; κάμινε μερικοὶ ἀγωνιστὰδες τοῦ δώδεκα.

— Βέβαια εἶναι ὁ Θεὸς τῆς Ἑλλάδας, εἶπε ὁ παπᾶς.

— Μὰ εἶναι καὶ ἄλλος Θεός, παπᾶ; ρώτησε κάποιος.

....

— Καί νᾶχουμε καλὸ ρώτημα, πόσοι σκοτωθήκανε ἀπὸ τὸ χωριὸ μας, κύρ πρόεδρε; εἶπε κάποιος γέρος.

— Δὲν ἔχουμε πληροφορίες ἀκόμα. Μὰ ὅσοι καί νὰ σκοτωθήκανε, δὲ σημαίνει. Ἀρκεῖ ποῦ νίκησε ἡ πατρίδα μας. Κι ὅλο τὸ χωριὸ μας νὰ χανότανε δὲν εἶχε σχέση.

— Βέβαια, ἔκαμε ὁ παπᾶς.

— Ἐννοεῖται, λέει καὶ ὁ δραγάτης.

Τσιμουδιά.

— Δὲν εἶναι ἔτσι; κάνει ὁ πρόεδρος σὲ μιὰ παρέα νέων, κοιτάζοντάς τους βαθεῖα.

— Ἐ, μὰ βέβαια, ἔτσι θά ναι, εἶπεν ἕνας κοκκινίζοντας.

— Λοιπὸν, κατὰ τίς τέσσαρες ἀτόγιμα, φώναξε εὐθύμα ὁ πρόεδρος, εἶπαμε... Τρεῖς μέρες θὰ βροτᾶ. ξεῖ τὸ γλέντι..

— Καί τὰ ἔξοδα, κύρ πρόεδρε; ρώτησε ὁ δραγάτης.

Τὰ μάτια τοῦ προέδρου ἀστράψανε, καὶ ἀπάντησε :

— Ἀκου, γιά ἔξοδα λυπάσαι ἐσὺ καμμένε; ἐγὼ ἐμ' ἐδῶ.

— Εἶδε, κύρ πρόεδρε.

— Εἶδε, ἀπαντάβανε ὅλοι.

— Καί θὰ κάμω ἀπὸ μέρος σας τηλεγράφημα στὴν κυβέρνησιν, εἶπε.

— Ὅ, τι θέλεις, κύρ πρόεδρε.

— Ζήτω ἡ κυβέρνησιν !

— Ζήτωωω, ζήτω καί τοῦ κύρ προέδρου τοῦ κου. βαρντᾶ.

Τὸ πλῆθος διαλύθηκε σὲ παρέες. Οἱ γέροι κάτσανε κατὰ ἀπὸ τὸν πλάτανον συζητώντας....

II

Δειλινό. Σὲ μιὰ καλύβα. Σκοτάδι. Τὸ φῶς θὰ νόμιζες πὼς δὲν καταδεχότανε νὰ τὴν ἐπισκεφτεῖ. Στὸ βάθος δεξιά, κάτω ξύλα πετοῦνε ἀπελπιστικά τις τελευτήσιες τους ἀναλαμπές, κ' οἱ σπίδες μ' ἓνα μικροῦτοικο κρότο, σὺν ἀποχαιρετισμῷ πρὸς τὴ ζωὴ, ξεφεύγουνε σβήνοντας. Στὸ λυχνάρι μονάχα ἡ τοίμπλα μένει, ποὺ σκορπάει μιὰν ἀσκημη μυρουδιά στὸ βρώμικο αέρα. Τὰ μάτια σιγὰ σιγὰ συνηθίζουνε. Καὶ κεῖ ποὺ θὰ νόμιζες πὼς ἀδύνατο νὰ μένουνε ἄνθρωποι, βλέπεις κάτω σκιές νὰ κινούνται. Δυὸ εἶναι. Παραστέκουνε σὲ μιὰ σκιὰ μεγαλύτερη, ἀλλὰ χαμηλή. Τὶ εἶναι; Κρεββάτι. Τρίζει Ἄ, εἶναι ἄνθρωπος ἐκεῖ πάνω; Βόγγος. Ὁ ἄνθρωπος εἶν' ἄρρωστος.

— Λίγο νερό, μάννα.

Μιὰ σκιὰ κουνιέται καὶ φεύγει μ' ἓνα συρτὸ βάδισμα. Κοιτάζει μιὰ λαϊνούλα. Στάλα.

— Πήγαινε, Μῆτσο, νὰ φέρεις.

Ἡ δευτέρα σκιὰ κουνιέται γρήγορα - γρήγορα, παίρνει τὴ λαϊνούλα ἀπὸ τὸ ἓνα χερσὺ καὶ βγαίνει ἔξω στὸ φῶς. Ἐν' ἀκάθαρτο, ξυπόλητο καὶ κουρελιασμένον παιδί ἴσαμε δώδεκα χρονῶν. Τρέχει καὶ χάνεται.

— Νερό σου εἶπα, μάννα.

— Τώρα, Χρῖστο μου, πάει νὰ φέρει ὁ Μῆτσος.

— Ἄ, διάολε, νὰ μὴν μπορεῖτε νάχετε λίγο νερό.

Ὡ....

— Τ' εἶναι, παιδάκι μου;

— Πονάω, μάννα....

— Κουράγιο, παιδί μου....

— Μάννα, θὰ πεθάνω....

— Σώπα, παιδάκι μου!... Ὁ Θεὸς εἶναι μεγάλος.

— Ὡ, καμμένη μου μάννα. Οὔτε κι ὁ Θεὸς δὲ μᾶς κοιτάει ἐμᾶς....

— Μὴν τὸ λές κ' ἔχεις ἀμαρτία, παιδί μου!

— Ὡ, γκούχ, γκούχ....

Ἀκουστήκανε θήματα διαστικά.

Ἡ γριὴ στράφηκε. Τὸ παιδί μπῆκε. Ἐχυνε νερό σ' ἓνα φλυτζάνι καὶ τῶσε τοῦ ἀρρώστου.

— Λίγο φῶς, μάννα....

— Τώρα, παιδί μου.

Τὸ συρτὸ θῆμα ἀκούστηκε πάλι. Ἡ σκιὰ διευθύνθηκε στὸ λυχνάρι ποὺ κάπνιζε. Τὸ ξεσιόμπλασε. Ὑστερα πῆρε ἓνα ξύλο χοντρὸ ἀναιμμένο καὶ τὸ φύσηξε.

— Γκούχ, γκούχ....

Τὸ ξύλο ἀνάδωκε λάμψη ἀπὸ τὸ φύσημα, σπίδες πολλὲς ξεφύγανε, περικυφλώνοντας ἀπελπιστικά τὸ πρόσωπο τῆς γριᾶς ποὺ τώρα φάνηκε. Πρόσωπο ζωηρό με κάτω μάτια κατακόκκινα, ποὺ βγάζανε στὸ βάθος κάτω σταλαγματιές. Δάκρυα εἶταν ἡ αἷμα; Ἡ φλόγα ἄναψε. Ὑστερα καὶ τὸ φυτίλι τοῦ λυχναριοῦ.

— Μῆτσο, φέρε κομμάτι λάδι.

— Δὲν ἔχει μάννα.

— Στάλα;

— Στάλα!

— Γιὰ φέρε τὸ μποτσονάκι. Γιὰ στράγγιξε....

Ἀργά - ἀργά με κόπο, σὰ νὰ μὴν καταδεχότανε, ἔσταξε μιὰ σταγόνα. Ἀλλή μιὰ ξεκίνησε νάρθει, μὰ δὲν ἔφτασε.

— Καὶ τώρα;

Ἡ φλόγα ἄρχισε νὰ ξανασβύνεται.

— Νά πάω νὰ γυρέψω τῆς κυρὰ Οὐρανίας;

— Πήγαινε....

— Ἀκόμ' αὐτὸ τὸ φωτερό;

— Δὲν ἔχουμε λάδι, παιδί μου.

— Γκούχ, γκούχ, γκούχ....

— Θέλεις τίποτα;

— Ζωή, μάννα, ζωή!

Ὁ Μῆτσος ἤρθε.

— Δὲν εἶναι κεῖ, μάννα....

— Ποῦ πάει;

— Πάει στὸ γλέντι.

— Τί γίνεται μωρέ;

— Χορὸς καὶ γλέντια γιὰ τὴν εἰρήνη, Χρῖστο....

— Εἰρήνη;

— Ναι, ἔγινε ἤρθε τηλεγράφημα.

— Ἰκούχ, γκούχ, γκούχ, ὦχ, ἔσκασα....

— Δὲν εἶναι ἄλλος, παιδί μου, σὴ γειτονιά;

— Ὁχι, ὅλοι διασκεδάζουνε.

Τὸ κρεββάτι ἔτριξε δυνατὰ μ' ἓνα σπασμὸ τοῦ ἀρρώστου.

— Τί εἶναι, Χρῖστο μου;

— Μέρασε μάννα....

Ὁ ἀρρωστος ἀνασηκώθηκε, κρέμασε τὸ κεφάλι του καὶ ἄρχισε νὰ ξερνάει.

— Πάλι αἷμα! φώναξε κείνη.

— Πέντε φορὲς σήμερα, μουρμούρισε ὁ Μῆτσος ἤρθε στὰ τελευταῖα μου.

— Τί λές, Μῆτσο;

— Ὡωωωω!

— Κουράγιο, Χρῖστο μου....

— Ὡ, μάννα, πεθαίνω... Μῆτσο... ἐδῶ... εἶναι εἰρήνη εἶπες;

— Ναι.

— Πιάσε μου τὸ χέρι. Καίω, καίω, ἔ; Χά, χά, χά. Πῶς καίω! Ἐτσι ἔκαια καὶ κείνη τὴ μέρα στὴ μάχη τῆς Δοϊράνης... Κ' ἔβλεπες, μάννα, τὰ βόλια. Κι ἀπὲ... ὕστερα, σκότωνα, ἔ, πόσους σκότωσα... Ἰκούχ, γκούχ... Κι ἀπὲ δὲ σκοτώθηκα. Κρύωσα... Κι ἀπὲ μοῦ δώκανε παράσημο. Τονέ θυμᾶσαι τὸν πατέρα, Μῆτσο; Δὲ μπορεῖ. Ὑστερ' ἀπάνου στὴ Μακεδονία... Στὸ νοσοκομεῖο... Φῶς ἐκεῖ νερό ἔ. κεῖ, κοπέλλες ἐκεῖ,

— Τί λές, Χρῖστο;

— Ποιὸς εἶσαι σύ, μωρέ; Βούλγαρος; Θὰ σὲ φάω, σκύλε. Εἶστε σκυλιά, μᾶς τὸ εἶπε ὁ στρατηγός. Στάσου. Μιὰ, τί μοῦκανε; Ἀἰ σὲ συμπαθῶ... Ναι, κ' ὕστερα, Μῆτσο, ποὺ λές, νοσοκομεῖο... πλευρίτιδα... κ' ὕστερα ἔφτυσα αἷμα, καὶ τώρα, μωρή μάννα, μαννούλα μου, χρυσὴ μου μάννα, θὰ σ' ἀφήνω. Μῆτσο μου, ἔχε γειά... Σκοτάδι... ἄναψε τὰ φωτερά... Τί σκοτάδι... κρυώνω... σκεπάστε με... Χιόνια, ... χιόνια πέφτουνε στὴ Μακεδονία, χιόνια... χιόνια τῆς Ἡπείρου, κ' ὕστερα αἷματα... κανόνια... Βούλγαροι, ... κρύο... σκοτάδι....

III

Ἡ πατρίδα μεγάλωσε. Τὰ ὄργανα καὶ τὰ νταγιόλια τοῦ κὺρ προέδρου ἀσθενικὰ ἀκουγόντανε ποὺ γοργά ζανε τὴν εἰρήνη....